

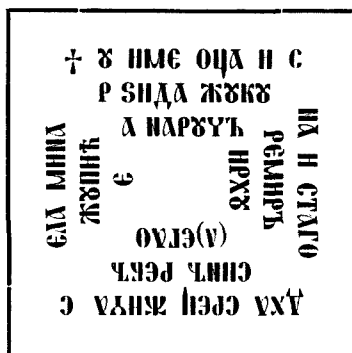
nješto *osobitoga*, te da je ovo još jedan spomenik *hrvatske* ornamentike, koja nalazi odziva i odsjeva u onoj, koja krase Branimirov spomenik (Rad XXVI. str. 93), i u ulomcima tu nedavno izkopanih u Kninu (Viestnik 1887 str. 4), koji polaze bezdvojbena iz dobe naše hrvatske samostalnosti.

Crkvice Ninska sv. Spasa jest dakle jedan od najdragocienijih bisera naše hrvatske arkeologije. Neznamo, inali gdje do sada na hrvatskom tlu hrvatskoga spomenika onako podpuna i vrijedna, kao što je ta crkvice. A što se ipak s njom radi? Uz svu šumu zastupnika gori pomenutoga središnjeg odbora bečkoga po Dalmaciji, ona crkvice možda još danas služi za tor svakojake životinje, te ju svetrajno najkrupniji gad oskvrnjuje. Očekujemo, da će sama rodoljubna občina Ninska s mjesta staviti kraj tomu neredu, te sačuvati, u koliko se još daje, hrvatskomu svome narodu ovaj riedki alem kamen iz dobe njegove nesavišnosti. S. L.

Starobosanski nadpisi u Bosni i Hercegovini.

(V. Viestnik God. IX. str. 111).

XXII.

Cita se:

1) † U ime Oca i S(i)na i s(ve)tago d(u)ha srec(? sred) žiča sela *mina*

2) *r* zida *žukur emir*, sin *reb*, *župić*

3) *a* naruč, irhu legao e.

Slova su s naopaka, a nadpis ide okolo naokolo s desne put lieve sve do sredine (po vizantinsku, t. j. ἐν κύκλῳ).

U rieči **PEHTA** latinsko je slovo **R**.

U rječi **HPXŠ** u svezi je **X** i **Š**.

U ovom je nadpisu turskih riječi: **MUNAR**, a dan današnji *munar* ili *munara* (turanj na džamiji); **ЖЖКЪР** je ime, a **СМНР** je vladalac.

HPXA je *kožuha* od divokoze, te ju je **СМНР** naručio, pa na nju legao (t. j. u greb) po istočnome (muslomanskome) obredu, baš kao što i *jahudije* nose sobom *ogrnač*, da ga u nj sahrane, kad umre. — **ЖЖИИКА** moglo bi se pročitati i **ЖЖИИКА**, jer je nestalno **И** u prepisu g. Dr. M. Hoernesa.

U nadpisu je na dva mjesta **Ж** mješte **h**, a to je neobično na starobosanskijem spomenicima.

Ovdje je opaziti, da je spomenik namijenjen *muhamedancu*, al ipak počimlje s *kršćanskijem* zlatenjem, a to je znak *religioznoga indiferentizma* kod bosanske vlastele, koji su s početka pristajali za *islamovo* radi politike, a nikada mu nijesu bili prećerani pristaše.

Ovaj je nadpis u *Humcu*, te mi ga je poslao pod br. 9. veleučeni g. Dr. M. Hoernes, a o njemu ovako piše u »Alterthümer der Herzegovina von Moriz Hoernes na str. 56 »Von slavischen Alterthümern besitzt das Kloster Humac nur eine im Klosterhofe eingemauerte Inschrift, die in drei Zeilen, viermal gebrochen, um die vier Seiten der Tafel herumläuft. Trotz der ziemlich deutlichen Schriftzüge ist sie bisher nicht entziffert. Sie scheint zu beginnen: + u ime oca i (sina) .., Im Namen des Vaters und (des Sohnes etc.)«

XXIII.

ОИДІ МН u svezi ОИ.

ЖСЕ(У)К КРИС

И□АН Д(Е) СМОН

СННО□Ж

ИМЕНЖ

АМИН

┌┴┐
| |
└─┘
C

┌┴┐
| |
└─┘
C

Čita se: Ojđj mi

Use(š)je kris (križ)

Ivan d(e) Simon

sinovu

imenu

amin

┌┴┐
| |
└─┘
S

┌┴┐
| |
└─┘
S

Na strani je ukresana glava djeteta.

Ovaj mi je nadpis poslao, uz još nekoliko jih, preč. O. Josip Dobroslav Božić, malobraćanin u *Plehanu* (z. p. Derventa, Bosna.) Hvala mu!

Spomenuti je nadpis u groblju »*Modranu*«. U nadpisu se spominje *Ivan de Simon*, a to je bez dvojbe kakav zanatlija talijanac, te je bio došao u Bosnu s truhom za kruhom, tamar kao što do-

laze i dan današnji. — Nije poznavao bosanske azbuke, pa je baš s toga izmitoklašeno u nadpisu latinskih slova.

XXIV.

ИЛИА

Čita se: Ilija

ПА

Pa

(□)O □ОСНАУНУЬ (u svezi УЬ). v(o) Voeiačić (t. j. Vojačić)

Ovaj je nadpis na krstu ovoga oblika Spomenuti je krst donešen s groblja »Modrana« na »Plehan«.

I ovaj mi je nadpis dostavio O. Josip Dobroslav Božić.

XXV.

Na licu, t. j. s jugo-istočne strane:

ІЗНА

Čita se: Juna

С(е) ОВ

s(e) ov-

Ѓ.

a.

ПРЕОП

preop-

НЕА.

nea-

ША.

ša.

ПЕТ

Pet-

АР

ar

ПРЕ

pre

А ПО

a po-

НЕА.

nea-

ША.

ša

S ledja, t. j. s jugo-zapadne strane:

ЛА

La-

ЗА

za

ПА.

pa-

Ж

ž

С(е)

s(e)

Ovo bi se dalo svesti: Ovo se ovdje (t. j. krst) prenijelo mjeseca junija; Petar prije (t. j. umre) i ponese ga (t. j. položi ga) *Lazu paž* ovdje.

Prvi mi put pada pod oči rieč *paž*, te spominje zapadne vi-teške običaje, t. j. *turnire* i t. d.

Ovaj mi je nadpis dostavio u dobru prepisu naš prijatelj O. J. Dobroslav Božić, a da ga protumačim, te je udario slie-

deću liepu bilješku: — »Od Plehana (u Bosni kod Dervente) je 1 s. k sjevero-zapadu selo Živinice, a na liepu vrhunca (poviše kućice Andrije Turakića) držala se je još godine 1697 kršćanska crkva, te se i dan današnji to mjesto zove *crkvište*. Tu ti je bilo i kršćansko groblje, pa eto crkve je nestalo, a groblje se još otvoreno vidja, te ga narod zove **ćelar**.¹⁾ Izmedju ostalih spomen-kamenova je krst od žrvnjaša kamena (krasno ukresan), te je visok m. 1,30; širok na križnici (perima) m. 0,40; a debeo m. 0,16.« —

Vid Vuletić-Vukasović.

O napredku arkeologičke znanosti u našoj Hrvatskoj zemlji.²⁾

Svetkujući se pedesetgodišnjica našega književnoga preporoda, zapade i mene čast, da vas, veleučeni kolege, velecijenjena gospodo, izviestim o napredku arkeologičke znanosti u zemljah, koje sastavljaju ovu našu trojednu kraljevinu ili vam Hrvatsku. Ako taj napredak nebjaše do sada dosta obilan i sjajan uza sve bogatstvo našega arkeol. položaja, tomu se čuditi nije, uvažuje li se dobro okolnosti, u kojih se naš narod nalazio kroz prošle vjekove, dielom naime pod tuđim jarmom, a sav neprestano u borbi za život sa raznimi dušmani, koji ga obkružavali. Osim toga ima i danas naroda od našega daleko moćnijih i bogatijih a u daleko boljih okolnostih glede položaja, političkog navlastito, koji ne malo i u ovom pogledu za našim zaostaju.

Nego uza sve to u njekih stranah našega naroda ova znanost bjaše si našla vrlih njegovatelja još od onda, kad iza više stoljetnoga mraka započese u Italiji svićati prvi traci nove kulture sveobćega preporoda, odkuda se kašnje kroz cijeli svijet razljeogoše. U što su našinci već uz prvo svjetlo znatnu pomoć pružali Italiji na književnom polju u obće, u tom radu ne zanemariše ni samu arkeologiju. Ostaju nam iz najprve dobe dva velecijenjena rukopisa od naših i na našoj zemlji sastavljena, u kojih se nalazi nanizau liep broj rimskih nadpisa u Dalmaciji otkritih. Jedan, koji se sada čuva u Marciani (*Cl. 14. n. 124*), nazva slavni Mommsen (*Corp.*

¹⁾ Ovo je stara riječ, te znači greblje, t. j. od latinskoga *cella*.

²⁾ Iz *Rada* jugoslav. Akademije.